Metodika

Materiál obsahuje videonahrávku, vzdělávací texty a pracovní listy na téma ovce domácí a návod na jednoduchou dílničku s použitím ovčím vlny.

Ovce domácí – text

Informace pro pedagoga. Možné poskytnout i dětem – na zvážení pedagogem.

Video a pracovní list

Video obsahuje základní informace o ovcích a péči o ně. Je rozděleno na čtyři části oddělené příslušnou číslovkou.

Tipy na práci s videem v duchu kritického myšlení:

- Vysvětlíme dětem, že ve videu komentované, jako v dokumentu o přírodě. Nejprve si pustíme video bez zvuku. Děti během nebo po zhlédnutí každé části zapíšou do očíslované kolonky v pracovním listě slova, která si myslí, že by mohla zaznít. Pak pustíme znovu danou část i se zvukem a děti si odškrtávají slova, která opravdu zazněla.
- V případě potřeby můžeme vymezit pravidla, že si mají zapisovat podstatná jména nebo slovesa (nepočítají se předložky atd.), případně, že každé slovo může být zapsáno pouze jednou.
- Doporučujeme nepojímat to jako soutěž (kdo má nejvíc označených slov), protože komentář k těmto videím mohl zmiňovat různá témata. Můžeme si ale dát za cíl tipnout aspoň jedno slovo v každé části.
- Kromě slov, která možná zazní, děti můžou vymyslet názvy „kapitol“ – buď po zhlédnutí videa bez zvuku nebo se zvukem.
- Pokud budeme video pouštět celé najednou bez zvuku, je potřeba video po částech stopovat, aby měli děti čas na psaní. . Další variantou je pouštět jednotlivé kapitoly bez zvuku a pak hned se zvukem.
- Děti můžou potom sdílet, jaká slova jim zůstala nezaškrtnutá (myslely, že tam budou, ale nakonec nezazněla), a v jakých větách by se mohla objevit, aby to smysluplně doplnilo video, které viděly.
- Nakonec si děti doplní v pracovním listě, co nového se z videa dozvěděly a jaká otázka je nyní o ovcích napadá (můžou zjišťovat odpovědi na místě, do příště, nebo můžeme nechat otázky i otevřené).
- A kdybys byla čas a chuť, můžou děti zkusit vymyslet celý komentář ke každé části videa, poté co ho viděly bez zvuku.

Vznik materiálu podpořilo Ministerstvo zemědělství

Ovce domácí (text pro pedagoga)

Po psu je dalším domestikovaným zvířetem ovce domácí, byla domestikována před zhruba jedenácti až patnácti tisíci lety. Tehdejším lidem poskytovala v zásadě všechno, co potřebovali. Maso a mléko k jídlu, vlnu na oblečení, kůže na stavbu obydlí – vše bylo využito. Navíc byla schopná následovat tehdejší kočovníky, protože se ochotně drží ve stádě.

Od té doby bylo vyšlechtěno mnoho plemen, která jsou specializovaná na produkci masa, mléka nebo vlny (plemeno merino – má obzvlášť jemnou vlnu, používá se i na funkční prádlo).

A v dnešní době jim přibyla ještě jedna důležitá funkce – péče o krajinu, květnaté louky. Na vypásání se používají především méně prošlechtěná odolná plemena (valaška, ovce vřesová…). Díky tomu, že ovce sežerou rychleji rostoucí trávy a paznehty rozruší travní drn, mají kvetoucí rostliny více místa. Ovčí stáda se proto dají najít i ve městech. Mnoho městských luk a stepí vzniklo díky zemědělským aktivitám našich předků a pasení pomáhá udržovat biodiverzitu a ráz krajiny, která tehdy vznikla.

Vlna se musí stříhat alespoň jednou za rok, je to dokonce zakotveno v Zákoně na ochranu zvířat proti týrání (246/1992 Sb., ve znění 501/2020 Sb.), vlna totiž ovcím neustále dorůstá. Obvykle se stříhá na jaře, aby ovcím nebylo v létě horko, ale zároveň byly chráněny před slunečními paprsky. U některých plemen se přidává i podzimní stříž, aby byla vlna na zimu kompaktní a nerozevírala se. Na internetu lze dohledat fotky ovcí, které se třeba několik let nestříhaly (obvykle protože utekly a nějaký čas žily divoce), známí jsou například berani Shrek a Chris (Austrálie).

Pro ovce je důležitá společnost dalších ovcí. Stádo jde vždycky dohromady, první jde vůdčí ovce (ta, kterou je zbytek stáda ochoten následovat), poslední beran, který stádo hlídá. Berani spolu bojují (pár kroků couvnou a pak se rozeběhnou a srazí hlavou – berany berany duc je velmi přesné ☺), tím zjistí, který je silnější a který slabší, podle toho pak upraví svoje chování. Vítěz se může pářit s ovcemi, poražený se snaží být velmi nenápadný. Pokud je stádo malé, je přítomen obvykle maximálně jeden dospělý beran.

Zpracování vlny + dílnička

Různá plemena mají různou kvalitu vlny, liší se především tloušťkou každého chlupu.

Na trhu běžně dostupná, ať už jako materiál na vyrábění nebo ve formě oblečení, bývá vlna z plemene merino – je nejjemnější. Hrubší vlna kouše.

Postup zpracování vlny:

- Ostříhat ovce
- Vyprat vlnu
- Rozčesat vlnu

S vzniklým česancem se dál pracuje, dá se použít na plstění. To je proces, při kterém se mechanickým působením o sebe zaseknou jednotlivé chlupy ovčí vlny, to je umožněno unikátní strukturou vlněného vlákna. Na jejich povrchu se nacházejí mikroskopické šupinky. Během plstění se tyto šupinky do sebe zaklesávají a proplétají, čímž vzniká pevný materiál.

Plstit se dá na **sucho, plstící jehlou.**
Druhá možnost je **mokré plstění** a tato technika je využita v naší dílničce.

Koule s překvapením – trvá cca 20 minut, podle schopností a hlavně odhodlání vyrábějících

materiál: bílá vlna ve formě větších obláčků, barevná vlna v podobě malých obláčků, mýdlo, ideálně nastrouhané, horká a studená voda, lavory, nůž

Každé dítě potřebuje jeden bílý obláček a cca 2-3 malé různobarevné.

Postup:

1) Na bílý obláček položit barevnou vlnu.

2) Je vhodné barevné chomáče „rozpavučinkovat“ výsledek pak bývá zajímavější.

3) Bílý obláček je třeba zabalit jako palačinku, čím těsněji tím lépe.

4) Palačinku poté srolovat do balíčku.

Někdy v průběhu je třeba připravit lavory s horkou vodou a mýdlem. Voda je nejlepší tak teplá, jak účastníci zvládnou, aniž by to bylo nepohodlné, mýdlo je dobré napěnit (např. předem nastrouhat na struhadle).

5) Balíček je vhodné po povrchu uhladit mýdlovou pěnou, aby se co nejméně rozevíral (vyhrnout rukávy až nad lokty)

6) No a teď už zbývá jenom namočit balíčky do mýdlové vody a začít koulet. Zezačátku jenom lehce, aby člověku nevznikla placička, postupně, jak se kulička zpevňuje, lze přitlačit. Čím bude výsledná kulička pevnější a tvrdší, tím déle vydrží. Tohle je ta část kde je důležité odhodlání – když se člověk soustředí na práci, může být hotová za několik minut. Na závěr je vhodné chvíli koulet i ve studené vodě. Pomůže to plstění a vypláchnou se zbytky mýdla.

7) Na závěr pedagog každému do cca dvou třetin rozřízne kuličku, aby se ukázal vzor uvnitř. (na poslední fotce jsou jiné barvy než na předchozí kuličce)

Odkaz na výukové video

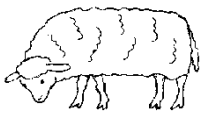
https://www.youtube.com/watch?v=DsNmSH1U-_0

I. Doplň chybějící slova (nápověda je pod textem).

Ovce byla domestikována před zhruba jedenácti tisíci…… Tehdejším lidem poskytovala v zásadě všechno, co …….. Mléko a ……..k jídlu, vlnu na ……..., kůže na stavbu ……..... Navíc byla schopná následovat tehdejší kočovníky, protože se ochotně drží ve ……. V současnosti se ovce používají i na …….. Když sežerou ……. rostoucí trávu, kvetoucím …….. se lépe roste.

obydlí, rostlinám, lety, potřebovali, stádě, maso, vypásání, rychle, oblečení

II. Dokresli, co si myslíš, že potřebuje spokojená ovce – před koukáním na videa

III. Která slova nejspíš zazní ve videu?

část 1:

část 2:

část 3:

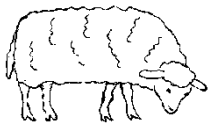
Vznik materiálu podpořilo Ministerstvo zemědělství

část 4:

IV. Co nového ses díky videu dozvěděl/a o ovcích?

V. Jaká další otázka o ovcích tě napadá?

VI. Dokresli, co potřebuje spokojená ovce – po koukání na videa

VII. Spoj s ovcí všechno, co díky ní můžeme získat. Můžeš i něco připsat.

vejce

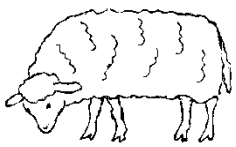
spásání

maso

vlna

vlk

peří

seno

mléko

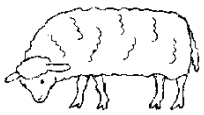
Vznik materiálu podpořilo Ministerstvo zemědělství

I. Doplň chybějící slova (nápověda je pod textem).

Ovce byla domestikována před zhruba jedenácti tisíci lety. Tehdejším lidem poskytovala v zásadě všechno, co potřebovali. Mléko a maso k jídlu, vlnu na oblečení, kůže na stavbu obydlí. Navíc byla schopná následovat tehdejší kočovníky, protože se ochotně drží ve stádě
V současnosti se ovce používají i na vypásání. Když sežerou rychle rostoucí trávu, kvetoucím rostlinám se lépe roste.

obydlí, rostlinám, lety, potřebovali, stádě, maso, vypásání, rychle, oblečení

II. Dokresli, co si myslíš, že potřebuje spokojená ovce – před koukáním na videa

III. Která slova nejspíš zazní ve videu?

část 1:

část 2:

část 3:

Vznik materiálu podpořilo Ministerstvo zemědělství

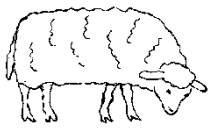
část 4:

IV. Co nového ses díky videu dozvěděl/a o ovcích?

V. Jaká další otázka o ovcích tě napadá?

VI. Dokresli, co potřebuje spokojená ovce – po koukání na videa

Nemělo by chybět – seno, voda, přístřešek, výběh, společnost dalších ovcí, mohlo by být i podestýlka, sůl

VII. Spoj s ovcí všechno, co díky ní můžeme získat. Můžeš i něco připsat.

